

Handlingsprogram for næringsutvikling

Vedtatt i bystyret 14.11.2023

Sarpsborg
kommune

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL FOR 2018-2030

Handlingsprogrammet bygger på samfunnsplanens visjon «Sammen skaper vi» og de tre innsatsområdene bo, jobbe og besøke med tilhørende målsettinger og strategiske grep:

- Det gode hjemstedet. → mål og strategiske grep
- Jobbene for fremtiden. → mål og strategiske grep → Handlingsprogram for næringsutvikling
- Opplevelser for livet. → mål og strategiske grep

I samfunnsplanen tydeliggjøres det at miljø-, sosial- og økonomisk bærekraft skal være en betingelse for utviklingen av Sarpsborg. Sarpsborg skal ikke bare være en by i vekst, men en by som vokser på en bærekraftig måte. Bærekraftig utvikling handler om å imøtekomme dagens behov og samtidig legge til rette for at kommende generasjoner får dekket sine.

Følgende bærekraftsmål adresseres spesielt i handlingsprogrammet

4. GOD UTDANNING

Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle.

8. ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

9. INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon.

12. ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre.

17. SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

For å lykkes med bærekraftsmålene trengs det nye og sterke partnerskap. Myndigheter, næringslivet og sivilsamfunnet må samarbeide for å oppnå bærekraftig utvikling.

MÅLSETTINGER

Samfunnsplanen har følgende overordnede mål for samfunnsutviklingen i Sarpsborg fram mot 2030:

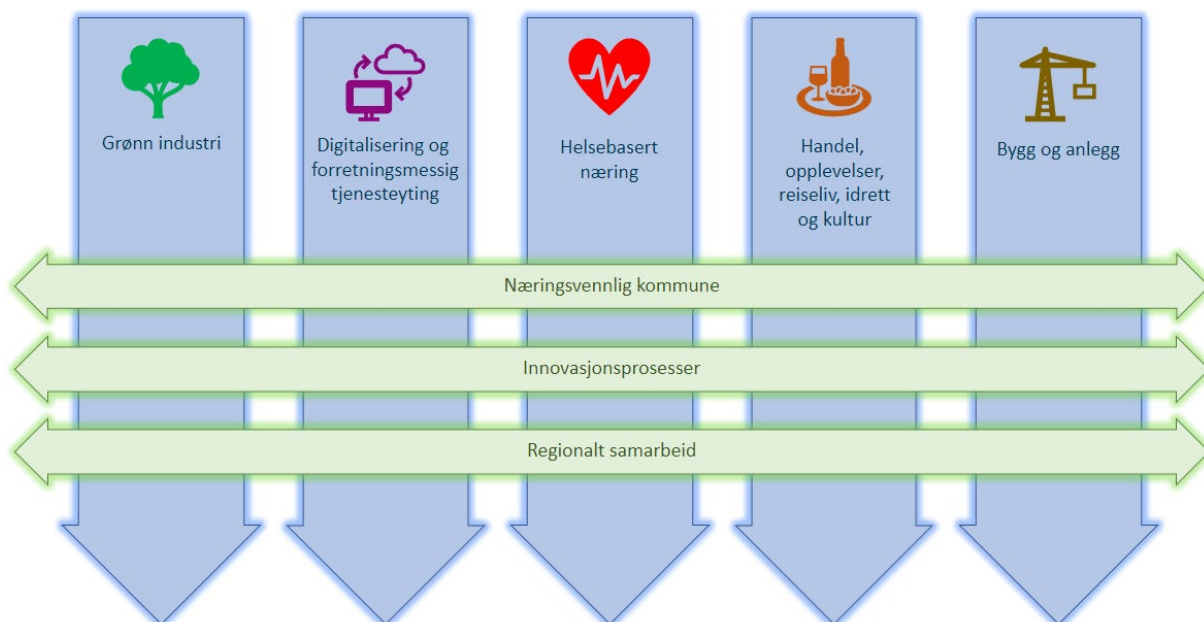
- Sarpsborg skal ha minst 65.000 innbyggere i 2030. Dette forutsetter en økning på over 9.000 personer fra 2017 til 2030. Befolkningsveksten må da være på 1,2 prosent årlig. Hovedtyngden av veksten skal skje i bysentrum og bydelssentre som defineres i arealplanen.
- Sarpsborg skal ha minst 33.000 arbeidsplasser i 2030. Dette forutsetter en økning på rundt 6.000 fra 2017 til 2030. Veksten i antall arbeidsplasser må da være på 1,5 prosent årlig.

- Inntekts- og formuesskatt til kommune og stat fra personlige skatteyttere i Sarpsborg skal i 2030 være på nivå med landsgjennom snittet. I 2016 hadde Sarpsborg en skatteinngang på 79,9 prosent av landssnittet hensyntatt innbyggertallet.

BRANSJER MED POTENSIAL FOR ØKT ARBEIDSPASSVEKST OG VERDISKAPING

Gjennom ulike analyser gjennomført i 2022 (*Menon Economics, Næringslivet i Viken etter Covid*), *Universitetet i Stavanger DiveOpp rapport NR 22/10*) er det identifisert næringsområder der regionen effektivt kan koble ressurser og kompetansefortrinn med markedspotensialer. Å søke etter områder for ny vekst basert på regionale naturlige konkurransemessige fortrinn kalles for Smart spesialisering. Smart spesialisering handler om å styrke regionenes robusthet og omstillingsevne ved å bygge på eksisterende fortrinn og vektlegge betydningen av forskning og kompetanse i utvikling av et større næringsmangfold.

Anbefalte spesialiseringer for Sarpsborg og regionen er synliggjort som vertikaler i nedenstående illustrasjon. De horisontale aksene beskriver de innsatsfaktorene kommunen har for å legge til rette for økt arbeidsplassvekst og verdiskaping.

Muligheter innen det grønne skiftet – Grønn industri

Det grønne skiftet innebærer utfordringer, men også store muligheter for ny næringsutvikling. Det trekkes frem seks områder som potensielle satsingsområder: elektrifisering, sirkulærøkonomi, hydrogen, batteriteknologi, karbonfangst og -lagring (CCS) og havvind. For å vurdere og illustrere mulighetene innen det grønne skiftet for næringslivet kan bedriftene som omfattes av det grønne skiftet kategoriseres i tre aktørgrupper: produsenter av fornybar energi, utstørs- og tjenesteleverandører til produksjon av fornybar energi, og aktører med ny eller endret aktivitet på grunn av det grønne skiftet.

Muligheter innen digitalisering og forretningsmessig tjenesteyting

IKT-næringen er en sterkt voksende næring isolert sett, men er også en viktig innsatsfaktor i andre næringer. IKT-næringens varer og tjenester inngår som en sentral del av digitaliserings- og automatiseringsprosesser i andre bedrifter og bidrar dermed til økt produktivitet. Eksempler på satsingsområder kan være stordataanalyse gjennom bedre bruk av offentlig og privat data,

skjæringspunktet mellom gaming og utdanning, energi og energisystemer, mobilitetsteknologi og Smart City-teknologi.

Muligheter innen helsebasert næring

Helseindustrien har en rekke karakteristika som gjør den svært interessant som satsingsområde. For det første er markedet internasjonalt svært og forventes å oppleve betydelig vekst i årene som kommer. For det andre er næringen blant de som påvirkes minst av resesjoner. For det tredje har helseindustribedrifter blant den høyeste produktiviteten i industrien. Helseindustrien i Osloregionen utgjør brorparten av den norske helseindustrien, og med den eksisterende kompetanse og nærhet til relevante forskningsmiljøer er dette et naturlig satsingsområde for deler av Viken. Dette kan både være innen farmasøytisk industri, medisinsk utstyr eller e-helse.

Muligheter innen handel, reiseliv, opplevelser, idrett og kultur

Handel, reiseliv, opplevelser, idrett og kultur er store bidragsyttere sett i et sysselsettingsperspektiv, men er også viktig for å skape bolyst og bostedsattraktivitet. Næringene har også vist seg å være lite konjunkturavhengig før koronapandemien, noe som er fordelaktig i et næringsutviklingsperspektiv. Oslo representerer et stort nærmarked for reiselivet i Viken, med 700.000 innbyggere, og et gjennomsnittlig inntektsnivå som er betydelig høyere enn i resten av landet. Potensialet i Oslomarkedet dekker det meste av reiselivet; både natur- og kulturbaserte opplevelser, og hele spekteret fra kjøp/leie av fritidsboliger til kortferier og dagsreiser. For resten av det norske markedet og for utenlandsmarkedene er det potensial knyttet til å videreutvikle og markedsføre det natur- og kulturbaserte reiselivet i regionen. Videre er det et stort potensial i forsterket samarbeid mellom reiseliv og landbruket, der lokal mat- og drikkeproduksjon kan knyttes til ulike serverings- og opplevelseskonsepter. Det er også et betydelig vekstpotensial i helse- og velværeturisme.

Muligheter innen bygg og anlegg

Skjermede næringer som bygg og anlegg, og innenlands transport og logistikk, kjennetegnes ved at de er arbeidsintensive, leverer tjenester lokalt/nasjonalt og har begrenset konkurranse fra utlandet. Disse næringene sysselsetter en stor andel av arbeidsstyrken og er svært viktige for at innbyggere og næringsliv får tilgang på de produktene de trenger, samtidig som produktiviteten er relativt lav. Bygg og anlegg er en av de største næringene og de siste tiårene har næringen sakkert akterut med lavere produktivitetsvekst enn økonomien som helhet på global basis. Mulighetsrommet for å ta i bruk digital teknologi, avansert automatisering og å fornye kompetansen til arbeidstakerne er stort.

ØKOSYSTEM FOR NÆRINGSUTVIKLING OG PARTNERSKAP

Å utvikle nye nisjer og næringsområder er et langsiktig arbeid. Grunnlaget for å identifisere og fremme nye næringsområder er:

- grundige analyser av regionen og regionens plass i verden,
- fasiliterte dialogprosesser mellom næringsaktører, myndigheter, forskere, organisasjoner, institusjoner og investorer, og
- entreprenørielle aktørers vurderinger av hvor det ligger markedsmuligheter.

I smart spesialisering blir disse prosessene kalt entreprenørielle oppdagelsesprosesser. Vi har et godt økosystem for næringsutvikling når samhandlingen mellom næringsaktører, myndigheter, forskere, organisasjoner, institusjoner og investorer er systematisk og varig over tid.

Sarpsborg kommune har over tid jobbet systematisk for å delta i partnerskap og styrke samarbeidet mellom ulike aktører på en slik måte at det kommer lokalt næringsliv til nytte. Sentrale partnere i kommunens næringsutviklingsarbeid er:

Partnerskap for næringsutvikling i Østfold

Partnerskapet består av i alt 20 partnere som sammen skal øke jobb- og verdiskapning med bærekraft som konkurransefortrinn i Østfold. Fokusområder for partnerskapet er:

- Grønt industriløft
- Bioøkonomi
- Digital omstilling

Søndre Østfold Næringsregion

Utgjøres av kommunene Sarpsborg, Fredrikstad, Halden, Aremark og Hvaler. Fokusområder for samarbeidet er:

- Stå sammen som en storbyregion i dialog med sentrale myndigheter.
- Sikre regionen tilgang på kraft.
- Regionalt næringsvertskap.
- Redusere utenforskap.
- Markedsføring og kommunikasjon.

SPIN – Innovasjonshuset Sarpsborg

SPIN er en innovasjonshub som driftes av Smart Innovation Norway AS, men har samarbeidspartnere representert i en styringsgruppe bestående av Sarpsborg kommune, Smart Innovation Norway AS, Blender Collective, Innovasjon Norge, Inspiria Vitensenter og Sarpsborg Næringsforening. Fokusområder for samarbeidet er:

- Én vei inn for næringslivet mot virkemiddelapparatet.
- Tilgang på kapital.
- Inkubatortjeneste og rådgivning for gründere, start-ups og vekstbedrifter.
- Co-working

Medlemsorganisasjonene – Sarpsborg Næringsforening og iSarpsborg

Næringsforeningen og byselskapet har en unik kontaktflate mot lokalt næringsliv innen de fleste bransjer, og begge organisasjonene vil være sentrale samarbeidspartnere i gjennomføringen av handlingsprogrammet.

HANDLINGSPROGRAM FOR NÆRINGSUTVIKLING 2023-2030

Handlingsprogrammet tar utgangspunkt i samfunnsplanens visjon, mål og strategier for næringsattraktivitet, og programmet bygges rundt fem delmål fra samfunnsplanen:

1. Sarpsborg og Søndre Østfold næringsregion er et attraktivt område å etablere ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet.
2. Sarpsborg og Søndre Østfold næringsregion har et bærekraftig og framtidsrettet næringsliv.
3. Søndre Østfold oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion.
4. Næringslivet har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer.
5. Våre innbyggere har en meningsfull hverdag i alle livsfaser.

For hvert av delmålene følger det en beskrivelse av de strategiske grepene hentet fra samfunnsplanen. Handlingsprogrammet inneholder tiltak knyttet til de strategiske grepene.

Delmål 1 fra samfunnsplanen:

Sarpsborg og Søndre Østfold næringsregion er et attraktivt område å etablere ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet.

Samfunnsplanens strategiske grep:

- tilbyr egnede og attraktive arealer som er tilpasset nåværende og framtidige behov for ulike typer bedrifter som ønsker å etablere seg eller relokalisere seg i regionen.
- jobber aktivt med å transformere områder med mål om at bedrifter skal lokaliseres hensiktsmessig ut fra bedriftens og samfunnets behov.
- utnytter regionens sentrale beliggenhet og utvikler effektive transportsystemer til lands og til sjøs.
- prioriterer næringslivets behov i kommunal saksbehandling som byggesaker og reguleringssaker.
- lokaliserer offentlige og private arbeidsplasser til bysentrum.

Tiltak:

1. Etablere hurtigspor for behandling av nærings saker av stor strategisk betydning.
2. Kontinuerlig forbedringsarbeid på regulering- og byggesaker, herunder arbeid med utbyggingsavtaler som virkemiddel for gjennomføring av reguleringsplaner.
3. Sette av tilstrekkelig med næringsarealer for plasskrevende produksjonsvirksomheter ved revidering av kommuneplanens arealdel for 2024-2036.
4. Utvikle kommunens egne eide næringsarealer.
5. Foreta oppkjøp av aktuelle arealer og ferdigregulere disse for salg.
6. Samarbeide med private grunneiere og bybyggere for å utvikle attraktive næringstomter og skape større forutsigbarhet.
7. Bidra aktivt i fortettings- og transformasjonsprosesser av eksisterende næringsområder.
8. Ferdigstille reguleringsplan for prosjekt Stort datasenter gjennom eierskap i DC Sarpsborg AS.
9. Utvikle knutepunktet rundt stasjonsområde og Rosenkrantzgate som et attraktivt sted for kontorarbeidsplasser og opplevelsesnæring.
10. Utarbeide retningslinjer for bruk av Eidet, Landeparken og Kulåsparken som grunnlag for ny næringsutvikling innen besøks- og opplevelsesnæringen.
11. Utvikle oversikt over næringsområder og tomter på kommunens hjemmeside.
12. Formalisere næringsvertfunksjonen.
13. Oppdatere næringslivssidene på sarpsborg.com og etablere nye informasjonskanaler for næringslivet.

Delmål 2 fra samfunnsplanen:

Sarpsborg og Søndre Østfold næringsregion har et bærekraftig og framtidsrettet næringsliv.

Samfunnsplanens strategiske grep:

- Stimulerer til økt forsknings- og innovasjonsarbeid i næringslivet gjennom partnerskap.
- Gjennomfører kommunale innkjøp på en måte som stimulerer til innovasjon og bærekraft.
- Bistår og kobler lokalt næringsliv med virkemiddelapparatet internasjonalt, nasjonalt og regionalt.
- Støtter opp under næringsklynger og nettverk lokalt og regionalt.
- Utvikler arenaer, møteplasser og nettverk for gründere og unge entreprenører.

Tiltak:

1. Gjennomføre regelmessige bedriftsbesøk.
2. Styrke SPIN Innovasjonshuset Sarpsborg ved å inngå partnerskapsavtaler med aktørene knyttet til innovasjons-huben.
3. Utarbeide årshjul og rutiner for gjennomføring av innovative anskaffelser, og gjennomføre pilotprosjekt i samarbeid med LUP (Leverandørutviklingsprogrammet).
4. Etablere retningslinjer for bruk av kommuneorganisasjonen eller kommunal grunn som testarena for næringslivet.
5. Etablere nærings- og byutviklingsfond på kr. 5 mill.
6. Delta i søknad til Horizon Europe i samarbeid med Smart Innovation Norway om ladeinfrastruktur for tungtransport.
7. Delta forprosjektet «Helsebasert næringsutvikling» i samarbeid med Sarpsborg Næringsforening.
8. Koble lokalt næringsliv mot prosjekter som vil gjennomføres i regi av Partnerskap for næringsutvikling i Østfold innen områdene grønt industriløft, bioøkonomi og digital omstilling.
9. Delta i samarbeid med iSarpsborg i Interreg-prosjektet Besøksnæring 2.0.
10. Arbeide for at det etableres Nasjonalt senter for datakultur på Sarpsborg Scene.
11. Stimulere til utvikling av event-markedet gjennom bruk av Sarpsborg Scene.
12. Sarpsborg kommune skal legge til rette for samarbeidsarenaer med NHO og LO som oppfølging av Kraftløftet.

Delmål 3 fra samfunnsplanen:

Søndre Østfold oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion.

Samfunnsplanens strategiske grep:

- Markedsfører Sarpsborg som en del av Søndre Østfold Næringsregion.
- Utvikle et rammeverk for kommunal samhandling på næringssamarbeid i Søndre Østfold-regionen.

Tiltak:

1. Utvikle regionalt vertskapsprogram i samarbeid med Fredrikstad og Halden kommune.
2. Utarbeide kommunikasjonsplattform, grafisk profilprogram og nettside for Søndre Østfold Næringsregion.
3. Representere Søndre Viken IPR (Interkommunal politiske råd) i utvalgte faggrupper i Osloregionen IPR.
4. Delta i Søndre Østfold IPR sitt arbeid for å sikre regionen tilstrekkelig kraft.

Delmål 4 fra samfunnsplanen:

Næringslivet har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer.

Samfunnsplanens strategiske grep:

- Motiverer ungdom til å fullføre videregående skole og ta høyere utdanning.
- Styrke samhandlingen mellom kommunen, lokalt næringsliv, Høgskolen i Østfold og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet på Ås.
- Intensiverer samarbeidet mellom det offentlige og næringslivet for å etablere flere lærlingplasser.

Tiltak:

1. Invitere Høgskolen i Østfold til deltakelse i SPIN Innovasjonshuset Sarpsborg og plass i styringsgruppa for SPIN.
2. Bruke Partnerskap for næringsutvikling i Østfold som samarbeidsplattform mot Norges miljø- og biovitenskapelige universitet på Ås.
3. Videreføre samarbeidet mellom Sarpsborg-skolene og Ungt entreprenørskap.

Delmål 5 fra samfunnsplanen:

Våre innbygere har en meningsfull hverdag i alle livsfaser.

Samfunnsplanens strategiske grep:

- Gir barn og unge som vokser opp i Sarpsborg mulighet til å realisere sitt personlige, sosiale og faglige potensial.
- Legger til rette for at innbyggerne kan være mest mulig selvhjulpne i alle livsfaser.

Tiltak:

1. Delta i Søndre Østfold IPR sitt arbeid for å redusere utenforskap.
2. Forbedre informasjonsarbeidet mot lokalt næringsliv om NAVs ordninger for ansettelse av folk som står utenfor arbeidslivet. Tiltaket gjennomføres i samarbeid med NAV Øst Viken.
3. Utrede hvilke muligheter et kommunalt eierskap i arbeids- og inkluderingsbedrifter gir for å redusere utenforskap og økt sysselsetting.
4. Inngå avtale med Inspiria Vitensenteret om bruk av det interaktive undervisningsopplegget KOKO (KOMPetanse & KOMmunikasjon) i undervisningen i Sarpsborg-skolene. KOKO hjelper ungdom til å se sine muligheter i videre studier og arbeidsliv. Samtidig eksponeres ungdommene for yrkesmuligheter og mangfoldet av bedrifter i sitt eget område.